

Говор првог замјеника високог представника Доналда Хејза на опроштајној конференцији за штампу у Бања Луци

– Провјерити текст послје излагања –

Даме и господо,

Као први замјеник високог представника почео сам радити 16. јула 2001, прије више од три и по године.

За двије седмице, 16. марта, одлазим из БиХ.

Мој директни ангажман у широком дијапазону политичких и економских иницијатива се завршава – али све те иницијативе ће ићи даље, и о томе данас желим говорити.

Неки од вас знају да сам ја први пут дошао у БиХ 1994. године, када сам био у тиму Ричарда Холбрука који је био задужен за покретање првобитног Дејтонског процеса.

Када сам дошао као први замјеник високог представника, већ су се могле видјети огромне промјене у поређењу са периодом након завршетка рата. Ипак, 2001. године – сада је то готово тешко и повјеровати – још увијек смо се суочавали са сталним и штетним политичким опструкцијама, на примјер у вези са повратком избјеглица. Истовремено, уставна питања су одузимала велик дио политичке енергије, а БиХ још увијек није била на путу придружења ЕУ.

Данас, ситуација је фундаментално другачија – и пуно боља. Двоструке тежње – да се уђе у НАТО и у Европску унију – служе као конструктиван и практичан модел за политичку дебату.

То је велика и веома позитивна промјена.

И већ је донијела значајне резултате. Само у економској сфери:

- Царинске службе су уједињене.
- Установљена је Управа за индиректно опорезивање.
- Прошле јесени је постигнут договор о унутрашњем дугу. Израчунато је да ће укупни износ захтијева премашити 26 милијарди КМ, што би угрозило финансијску функционалност цијеле земље. Овај договор је одагнао ту опасност, и рашчистио ситуацију тако да се сада могу предузети кораци како би се привукле инвестиције за отварање нових радних мјеста.
- Успостављен је нови правни и регулаторни оквир у сектору јавних услуга, и положени темељи за рационалан енергетски систем по европским стандардима.
- Сличан напредак је постигнут и у сектору телекома, у коме сада ради регулаторна агенција на нивоу БиХ.
- Јавне ревизије пословања предузећа за пружање јавних услуга покренуле су дугорочни процес чији је циљ да њихово пословање направи транспарентним и конкурентним. (Као резултат тога, просјечне цијене телекома смањене су за 20 посто у посљедње двије године, иако су цијене и даље превисоке, на штету новооснованих предузећа).
- Донешен је цијели низ закона који ће значајно побољшати окружење за босанскохерцеговачке фирме – што је предуслов за привлачење инвестиција и отварање нових радних мјеста. То су између осталог државни закони о набавкама и јавним предузећима, државни и ентитетски закони о ревизији и рачуноводству, те ентитетски закони о стечају.
- Установљен је јединствени регистар предузећа на нивоу БиХ, а процес регистрације фирми се рационализује.
- При судовима ради шеснаест привредних одјељења, а просјечно вријеме које је потребно за судске одлуке смањено је за трећину.

Све у свему, приближно 85 посто свих економских мјера

наведених у програму Посао и правда већ је испуњено.

Ове економске реформе нису осмишљене и проведене у изолацији. Оне су дио матрице реформи које ће помоћи да се привуку улагања која су Босни и Херцеговини очајнички потребна како би се отворила нова радна мјеста.

А реформе почињу дјеловати – годишњи економски раст у протекле четири године остао је релативно сталан између четири и пет посто, упркос драстичном смањењу помоћи извана.

Но оне не дјелују довољно брзо. Половина становништва и даље живи на или испод границе сиромаштва, а Свјетска банка процјењује да је потребна стопа раста од 12 посто годишње уколико БиХ жели да се извуче из сиромаштва.

Због тога се темпо провођења реформи мора убрзати.

Једноставно нема времена за политичка колебања.

Непосредни приоритети су провођење полицијске реформе и слање Ратка Младића и Радована Караџића у Хаг, јер те двије ствари ће

- Отворити пут ка чланству у Партнерству за мир (и на тај начин заувјек отклонити све преостале сигурносне пријетње грађанима ове земље), те
- Отворити пут ка чланству у ЕУ (укључујући и економску и социјалну корист која с тим долази).

Такође, морамо обезбиједити да се ове године доврши реформа царина, да се на вријеме проведу све припреме потребне за успјешно увођење ПДВ-а почетком 2006. године, те да се консолидују побољшања у привредном окружењу – лакша регистрација фирми, ефикаснији привредни судови, ригорознија контрола руковођења јавним предузећима.

То су основе: сада је вријеме да се на њима почне градити.

Фискална одрживост

Исто као што је проблем унутрашњег дуга створио климу правне и финансијске несигурности која је угрожавала све напоре усмјерене на привлачење инвестиција и стварање радних мјеста, тако данас проблем фискалне неодрживости пријети да угрози добар дио помака који су начињени у другим подручјима.

У циљу испуњавања приступних захтјева ЕУ, БиХ мора ојачати надлежности и кадровску оспособљеност државних министарстава. То значи преношење неких надлежности са ентитетског нивоа, што представља процес којим се могу уштедјети средства. Исто тако, то значи успостављање нових министарстава, што је процес који неминовно кошта.

Истовремено, све је јачи притисак да се повећају финансијска средства за здравствену заштиту, пензије, борачка примања, трошкове инфраструктуре, и тако даље.

Према томе, можемо или повећати порезе.

Или смањити трошкове власти.

Ту нема избора.

Морамо смањити трошкове власти

Мени су упућивали критике што скрећем пажњу на ово питање сада када управо одлазим из БиХ.

Дозволите да појасним неколико ствари. Питање финансирања државних министарстава је ново питање – јер се државна влада, у складу са захтјевима ЕУ, систематски проширивала у току протекле двије године. Због тога се сада бавимо овим питањем.

Међутим, питање гломазног апарата власти само по себи није уопште ново питање. Оно је актуелно већ десет година, и сада је дошло вријеме да се рјешава.

Јер ријешити то питање значи мање власти, бољу власт и јефтинију власт.

У овој просторији, нити у овој земљи, нема никога ко не жели ове три ствари.

Радна група која сада ради на овом питању сагледаће начине да се

- Елиминише дуплирање услуга, и
- распореде одговарајуће услуге на одговарајући ниво власти

Рјешење се мора заснивати на:

- политичком консензусу;
- обезбјеђењу оптималних услуга грађанима; и
- објективној анализи сврсисходности

Радна група ће израдити краткорочне приједлоге до почетка љета и средњерочне приједлоге до краја године.

Она се састоји од политичара, укључујући министре финансија, али такођер у свом саставу има и научне раднике и друге експерте. Тако и треба да буде. Времену када је о свим важним одлукама у овој земљи одлучивао мали број добро повезаних политичара иза затворених врата, по мом мишљењу, долази крај.

Цивилно друштво

Крај не долази због тога што политичари желе тако, него зато што то желе грађани. И грађани почињу да демонстрирају своју вољу.

Директан избор начелника улио је нови живот у локалну политику; а изузетна отпорност процеса “булдожер” комисије је показала да оно што је потребно пословним људима нису унутрашње услуге или привилегован приступ онима који одлучују, него јавни глас и форум на коме ће се тај глас чути.

Поред тога, недавно сам прочитао да је процес “булдожер” комисије коштао милионе КМ. У ствари, он је коштао врло мало, шаку плата које исплаћује међународна заједница за мали

секретаријат. Он се заснивао на претпоставци да се могу убрзати економске реформе које ће унаприједити отварање нових радних мјеста и смањити сиромаштво ако се за један сто доведу политичари и пословни људи и ако се између њих успостави дијалог. Једноставно али ефикасно.

Ја вјерујем да уређење питања цијене власти (под чиме подразумијевам смањење трошка) и осигурање да се глас и тежње грађана у овој земљи чују и разумију представљају приоритете који ће помоћи да се одрже помаци који су већ начињени у економским и политичким реформама.

Поносим се доприносом који сам могао дати реформском процесу који сада почиње да показује прве користи за грађане.

Такође сам захвалан за пријатељства која сам овдје стекао.

Међутим, не намјеравам се потпуно удаљити од овога подручја. Ја ћу наставити мој ангажман у Босни и Херцеговини у једном другом својству.

И даље ћу остати пријатељ ове земље.

Осјећам се почастинованим што сам имао прилику живјети и радити овдје.

Хвала